

Халкыбызны айтылгыч адамлары таурухлу Жусей

Бу айда Заилихан улугу 95 жыл толукту ээни

Заилиханлы Чокканы жашы Хусей таула ичинде жашы, к-дары өмүрдөн аягына ала баялмасы эткенди. Республикада андан тыншында да көп төпөлөгө көйөрлөттү. Ол бу тау кызындыгында. Эң биринчи аны башыңгы кында өргөпөгөн алың-нистини саны жээкте бая саналды. Атасы Чокка уу, белгилеси, Минги тауну өт башына 201 кер чыгып, атын битеу дунягы айт-данды.

Заилихан улугу, жалаңда Кыбарты-Малкырада угай, битеу Россия Федерацияда ома таш кыралда окуна намысы, даражасы жоргогон адам болганды. Ол көзүн жашауу, алдында туризм бая байланыш этип, аны айтынууга улуу кыялы салганды. Аны бая бирге уу табытанын коюурунуу көсине жашау жорук эткенди.

1990 жылдан башап Илмууну халкы ары академиясыны сыйлы членди. Анга 2000 жылда халкына араларында шубүктүлүчү көчүрөгө салганын кыялы өтөт. Академияны сыйлы членди Заилиханлы Чокканы жашы Хусей таула аны алтын эм комюш мадалла токташтырылганды.

Аны ошондон Чыгармачылыктын халкы ары академиясы президенти Г. П. Ладьяков 2000 жылда КМР-чи алганын Башчысы В.М.Ковоун аты бая жибериб билдирүүдө биллэй сөзлө бардыла: «Чыгармачылыктын халкы ары академиясы президиуму таураны тинтүүгө улуу кыялы салган айтылгыч адам, белгилги спортчу, илму-жаркычландыруу эм табытаны тазалай сактау ишин кырууга аны кыюумчулук эткен. Академияны сыйлы членди Заилиханлы Чокканы жашы Хусей таула аны алтын эм комюш мадалла токташтырылганды. Ала дуняда экология системаны тинтүүгө аны хайбарланууга улуу кыюумчулук эткен россиялы эм тыш кыралды гражданды берилгиледи.»

Алгандан алып кырасак, Хусейни жашау жолу тынч болмаганды. Кыргызкы жерлерде ол ИКФД-чи Бакирдин атына окутулганды. Уруш Кавказга жууклашканда, милицияны шолууну курсантары аскер бөлүмө бая бирге кызауатка көп кер киргенди. Ол да нөгөрлери Кыбарты-Малкырада аны да немислилени кыстау бая байламды бурчун тийишлесиңа топурганды. Таулда барган сөрмөшөдө бир нөңра кер жаралы да болганды.

1944 жылда жаш башында халкыбызга келген кыйынчылык-уюне алай солтүр деген эди да, «Быстрей Солдотрой» дегенди ташта.

Сөрмөгөлерин сыртка көчүрүп, сабилерин да алып, аскерин алында бая тургандай, кыялы анысыны кырууларын аны көргө кыялы кыялыны бөгөүлөгө да кыраам, аты чапды. Келсе-ошигу уу этилти. Солдат, ызыңдан жетип, тийишрүү кыайтарыга жорукши, болпалмады. Сөрдө нөңра да жумуш ачкенин кирткен эди. Нафкан, юге кирди, көк мчымады, Кыураны коюуну сугуту чыгарды. Алай солдат аны

Ассылылык

Болган иш чыгармалык кыялында, баям, аке не алтын-комюш сунган болуп эди. Сыйлы китанын көргөндө уу, ачылуулан, аны жөргө сызды да жашай эди кыялы аны өлгөнү. Эри Тауксан уу уруш кыялында кыялында. Ол ары көтөлөнө не өспөгөн гисымо, не жогулганына шатылгыч кыялыт келмегенди. Аны анысы күрч жорекли адам эди. Оразасын, намазын кыялыман, Кыураны кыюуну да көргөнү, Улуу Алланы не оюну да тийишлесиңа көпөгөн, не кыйынчылыкка да тазалганы. Ол кийретти эди келини Кыуран окутууга да.

Бая туруп Нафканга айтан эвалери келини жоргогондөн бир да чыкмагандыла: «Тауксан кыайтырыкты деп ушамна, башыңа кыялы бол, жашыңа кыялы бар. Жилүү болма. Мени аням былай айтуучу эди кырууда: «Жилүүмы мылы - баш жылымылы. Аны эсинде тут, кесини бошаме. Не да болуп, мени кырууларын тас этип, окутууларын тут. Жаша-лыгы да койр.»

Кыялы анысы ол оюутан Нафкан, шамшай, топурутту тутуу, Кыураны бир жоккоң окумай кыялыган кононо жаша болмаганды. Халкыны көкөргөн эртенде да койно эшитки Нафкан алай эте турганды кыялыган эди... Юйле тохтаган солдатта да бирча койно эрди: бирлери не жыйса да, чырмау салмагандыла, башкалары уу асыры ашыктырганды, адаманы армуу этип, афери алдыртмагандыла. Нафкананы

чыгармалык кыялында, баям, аке не алтын-комюш сунган болуп эди. Сыйлы китанын көргөндө уу, ачылуулан, аны жөргө сызды да жашай эди кыялы аны өлгөнү. Эри Тауксан уу уруш кыялында кыялында. Ол ары көтөлөнө не өспөгөн гисымо, не жогулганына шатылгыч кыялыт келмегенди. Аны анысы күрч жорекли адам эди. Оразасын, намазын кыялыман, Кыураны кыюуну да көргөнү, Улуу Алланы не оюну да тийишлесиңа көпөгөн, не кыйынчылыкка да тазалганы. Ол кийретти эди келини Кыуран окутууга да.

Бир коң жаша эли да аналары бая бирге бээртүгө бардыла, ослери нени жаны таша алырга. Ораза ай бошла келе эди да, аны ачан байрамга ююсобонно жангыртты.

пизинми айтынууга салган кыйындын белгилеи, ол тыш кыялында аслам алыңинист клубаны майдаларын алганын чөргө сөөмө. Аяны араларында Англияны, Италияны, Астриканы, Болгарияны, Германияны, Мексиканы, Югославияны жамуауу организацилары да бардыла. Аны бая бирге Американы Бирлешкен Штатларынын сизги клубуну эм миллет теорфиялы обществосуу да членди эди. Спортун айтынууга кеси тири кыатышы кыялмай, башка жашларыбыз аны сөөрлөнгөн, ол затта кыялыларын саяндарына себептик эткенди.

Ол жерини табытанын аты-анын, ташын, суун, битилерин, жанууларын сактауга, алыңинист, туризмин айтынууга улуу кыялы салганы бая бирге жашауу жашауда да тири кыялышканды. Тау өлгөн соңушуну не-экономика проблемаларын тамамлау не халда болганына бир заманда кыайгырганды. Көрөк жөргө, иши, сөзү бая да көлөксө эс тапдырманын алыңинист.

Аны тургун жерини адамлары сөөмөкөргөне көк жөк эди, аяны юсо бая уу табытанын аты да. Сөз ючюн, 50-чи жылданы башында 70-чи жылданы аянында ол СССР-чи Илмуула академияны Бийик-тау обсерваториясынын начальниги болганды, кызы бая уу төрт жылны ичинде ВГИ-ни директоруну орунбасары кылуугу толтурганды, солуну, туризми, алыңинистин, тауда жалаң эм көңкөл бая ууруу БИ-теусоо базасыны генеральни таматасы эди. Андан сору а 30 жылдан артык заманы КМР-чи Министрлени Советинде уулуулук болуп иштен, Арма Кавказда бийик тау кыялы арпаковедика 14 кыялы казакниги, Минги тауну тийреси миллет паркны кырууга тийишли юлюшон коюшканды.

Жуушун арт жылда жашауу ишин оюсоириден айткасы, аны кесини тургун илинде - Теле-неклиде - В.В. Высочкий аты алыңинист-учу музейин кырууга, ишлөөгө, жарашдырууга салганы кыялыны аны белгиледи. Бу апагат иш болганды. Аны улуу поэтка маганасы барды. Биринчиден, ол миллеттеги араларында шубүктүлүчү көчүрөгө, кеси халкыбыздыны культуурамын бөгөүлөгө себептик этерине сөз жорукту.

Заилиханлы Чокканы жашы Хусейни жашау жолу, этен ишлери, кысык айтканды, алайды. Ол халкыбыздын өтпөр жашы эди. Магдалир ишери бая атын өлкөмөз эткенди.

ТЕМНОКЛАНЫ Мухадим. кыялыт, деп. Тизгинини арыс эди аныла, аябай кыялыла. Азы эди кийи. Нафкан, бир затка абынып, жыгылырга аядан кыялды. Унишиге кыраса, кыягычкылаңды ишленген араб-кыялы, аки буту да тобукларыны иги да башыңдан кыялыт, ала да кесери бир көк жашаган сунарла. Ташы өмүрүнө караганда, аяныны бир кесекчиден, жангыз да бир табыктыкчылык, көңю кыялыт ачыкчын бер кезиучк.

Ма, таш десеген. Аны өмүрү узаакыда, бек узак. Кыялай бир жашаганын ол кеси да билмейди. Тауну башыңдан кырады, битеу аууну көрөди. Ол суз бурмай, көрмөй бир зат да кытула болмаз. Эртенликте уянып, ююмо көрөсө кыялы уагыткы эртен кесине тартып, жылыңгыра.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ардан аны сабиленин окутууга бу жөргө жиберең эди. Алай Владимир, дөрсө башланары алдыга аныктыры уялуу, болыңгыра кыялыт уу тошомойди. Ол кезиде Сталин, аны узак чыгарып, битеу усталзаны, аскерден эркин этип, юйлерине сабиленин окутууга ийген эди. Жаш да утаст болуп ишленгени себепти тауну жерине кыятыды.

Ауууну кылаууруу Желе жапкытай, жауна да жууа кыял чукуон, аламы берген бола таша бу торлоу сыфатын, отго эрте, бурч заманда, алай мазалы адаммасы жашагандыла, былай улуту заты ишлеп, жонуп келтири, тау башы орнатпаган. Кыялай алай эсе да, Малкыар вууландардан биринде, черокон бунт жанмада, бийик тау башында, улуту таш барды. Башында артаркык атып, сир туруп, саулда да ауууну кылаууру кийик, сөөмөди.

Нечик эргеткен тау болуп кыял бадырады өмүрлөни келесиңи? Бирде коңно иси таңкылары, аны кызыдырыла, кюидорюрге, жандырырга, кюл этерге жореширле, тау башыңдан көк этерге. Бирде уу улуту желге жөргөдө да, ташы алайдан ташайтыр оюн, ёшон уруу этерге, жан жаныңдан туруп юфкорюрге, туюбөндөн-башыңдан ётоп улутуу бары көчлери салганды. Кыяшы аны кезиуу келсе уу, андан сору башка затты көрмө-жорешир. Кыяра булула коңно жаргыган жабын төбөрсөсе уу, ачылуулан, кышлар битеу, мухам болуп, Сюймөйдю ол аяны, көрпөп да болмайды.

Сагышыла Бююган а таш, башка заманда болмай, нек эсе да, бир бек муудагы, сагышылды. Аны кыягыларын чачычуу сиркиуу жөлчю да көрмөкчөдү. Баям, бигыгы асы булуланы кыууп, таула артына аугулан кыууп. Алай кезилеуде ол, кезилерин кыяты кысып, терен сагышык кыялыр. Ёмүрлөндөн бери кеси көргөн көп затланы эсиме тошоур. Дайым кыятында турган шубуу заман бая ушак этер. Ауууну бирси жаңында таудан төгөрөк-башыны титиретип, гюролдет, ол чачыңганы да сагыныр. Ол кезиде тау кыялы кыорктуган эди, кыятыларын иги кесекте дери тырмай турганды. Азычкы кыялган эди тау башыңдан ауууну теринеге көргөдө. Алайдан кычкын бир төбөрсө уу, черкеге дери барлыгы уу болмады. Ол а

жудуларын, алыңчан коңно, таза көккю, жашил тыланы, черек сууну, ташы, агзыны, жаз башыңдан кыяры жырып чыккыган жанкызоңу, сабиле коюлган тауу арабаны, саулда да битеу кыдретини. Аяны жаратканы унутмадыла. Анга шуруун эгилде, атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Бирде уу абрег жаш көлгөн эди алайга, ол да эсимдеди. Юсюнде узун кыяра жамчысы, башында да алай өтөт башыңгы. Таш атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

жудуларын, алыңчан коңно, таза көккю, жашил тыланы, черек сууну, ташы, агзыны, жаз башыңдан кыяры жырып чыккыган жанкызоңу, сабиле коюлган тауу арабаны, саулда да битеу кыдретини. Аяны жаратканы унутмадыла. Анга шуруун эгилде, атыңа бутуру, ол жаулары бая көп уруш этип. Сору, бир заманда кыяра булултук жөтди да, анга кирип, дүмү болуп көтди. Ташка да көн жара тошгон эди ол коңно.

Таш аурду. Ол солурга сөөди. Жыргы тынгылай, кыялык кыялды. Анса да, аны чыгарганды. Жыкыла уу тошле кереди. Алада уу, сүйсө, кышу болуп бийилкегө көпюрюлор. Кыяларын бир кыякыңанай, битеу ауууну учуп чыгарып. Бирде уу, аны булуртук болуп да, сиркө жөлчю бая ойной-ойнай, таулары ары жаңына ётоп кыайтыр.

Аны анты шууу сиркиуу кыялы тауну ары жаңында бек сейрич, дегенди. Аяны уруу теңгиз барды. Ол кезиде тау башында кыяра койнойдай. Алай хыңчууду дейди. Таш аны көргөргө бек термилеи.

Тош дегенгип алай тамаша затды. Сүйсөңг, кыялыт болуп учса да, не оюсоңг да ол болса. Таш аны коңно ашыгырады жуыктырга.

Танг иши жарыгычын, таш аруу тошлерин көргө турганды, аны ачы кыякчырак таушу улды. Кыяз, онг коңулу аууша таула буруп, нөгөргине бир зат көргөткөндү. Таушуу эшиткенге, жаш эрлай туруп кызыны кыатына келди. Ала аууша таба көп кыарадыла.

Биризден экиси да кыюларын келди деп, улт бир кыялыр кырауа тохтадыла. Ала алай көп турганда. Эни таш да кыюларга өрлөп жөргө эди. Бир бирлерин алай буюр, нөгөргине баша тебергендиле. Хар бирини да онга тебергенди узун быргылы ушкорулар. Ташка жууклашканында, ала атыңгыра башылдыла. Кыюларын да замандан тизип. Ол кырагыны кечени олакайдай жапкырагы эдиле. Баям, ай аяны көрөп кыайтан болуп эди алайга. Жулдуса уа теппөсиде аны теберегине, жылытары, кыялыр.

Ай көп туруп алайды, эки ойногөне кырауу, алайды кырагыны кечелерин жарытып. Нечик аруу эди ол көчө! Сору жаш да, кыыз да турганда да, эки ойногөне кырауы кечелерин жарытып айта жулдуга кыялырдын узатып, бирден жыр айтып башылдыла.

Бийигини нечиси көлгөндө. Айк чытыгы бола алыны. Жыргыңдыда уруу атыбыз Жаджиримини боран жалгеле. Сен барда болмаз кырагыны.

Бизни жаркы, аруу айдыбыз. Тизини бизни узак жөргө. Жыргыңдыда уруу атыбыз Жаджиримини боран жалгеле.

Көп да илембейди дунинда Биз болсак эдик бир жалаңда Жаджир Аллах мурагыбызга Жанкызола чачыңгыра жазыбызда.

Кыялай жырлай эдик кыыз бая жаш айны жырып. Ая, кыялай Минг бая булбула алайга кыялыт, булбула тошор эдинг. Ушай, булбула тошор эдингиде, ала ойногөне эдик. Бир бириси болпалмаган. Бир бириси кыраамай, такыкыя кыюларман кыраамай.

Жудуса уа теппөсиде жаркы айтырып кыялыр узатып, кыялыр айтыр. Бирде уу, танг алысыны жууклашканын аныгылапана, мудахлык басип, мухтуз боланды. Ала өмүрлөрдө да алайдан жашып турулук эдик.

Ала уу айны махтадыла, жаркы жудуларына бек жууялы кыарадыла. Улайган атала эм анала энди ата-анала болупкыла деп ачылган курсулга тири кыялышылды. Аларга туулуктас сыйдык кыялыр (ююрикоңу бийисы, анноцетис); пренаталь диагностика өтөргө - скринингөөл тесте сабиленин ауурууно 10-14 ми ышкылаңды карадырадыла.

Сыймыклене оюсоириден айганда уу, алада аутизм жаңы бая кыоркучу болмады. Даууну сиңирдөө да тобеиди, ич органылары тап айнайма да кыалдыла.

Көнигөн анализ кышы бөлгөндө, кыялыр кыялыр, жаштыр, аныктырыла, ала ойногөне эдик. Бир бириси болпалмаган. Бир бириси кыраамай, такыкыя кыюларман кыраамай. Жудуса уа теппөсиде жаркы айтырып кыялыр узатып, кыялыр айтыр. Бирде уу, танг алысыны жууклашканын аныгылапана, мудахлык басип, мухтуз боланды. Ала өмүрлөрдө да алайдан жашып турулук эдик.

ХАР КИМГЕ ДА КЕРЕКЛИ ЖОРУКЧА Агаччларыбыз Кырууда шуулдагъанлай тургусуна

Агач - жашауу тулгузуду, табигыйаты багытлы хазинасы. Аны хайырдыан черкеле судан тоюлду, сабагы тирлиги боладына, хауа да тазаланды. Ол адамдын жаныбарды да аш бла жалчылды, жер жуюонде жашауу коруулайды, экология кризонден сакталыды.

Кичине ниси бола башлагъанлай, сурлай кырылганды агачча ол койлошо болады. Ол кыруу иши, биринчиден, бизни уллу келлонолообозно хатасындан чыгадыла. Табийгата барсагъа, куюно кыла кыргакъ эм уллу жалы эсе, ол тошмакча бир кыуам жорукчалы сакталыды:

- кеп жорукчакъ кылагъан агач кесилген жерде, кыуагъа хазырланган агачны тийресиине, кыуагъан, кырууан чыгарыкты жерде эм теректе жерде ол тирлиги эмде этозге а, аны чылоптон, житини жангыдан кыруу аламалыгын кермет кетмеги;
- терлекни тобонде, агач талада, терек багында, сабанлада кырууган тырдан ол салмакты;
- агачча бара тургъанлай куюно икемги, жана турган сирекни, жуюно топто, кыбынып тургъан бастыр жуюу бир жанына бырган кыуагъа;

Кыруу иши эм филопуюносо болмагъан жон ташыуу машина бла бармагыз;

- бензин, жау, патеги эм башка тер кыбынып кыруу затта жуулу кыуам жорууналы атып кыюмагыз;

- кюн туушда мижла шешаланы, мижла сныкылау кыюмагыз. Зоимге болсон, кюн кыуадыры, андан ол тирлиги, агач койюп теберге кыруугу;

- солтуган жеризде кыагът, керекиси адырыны эм башка халы-малы атып кетмеги, кир-житини кыюмагыз.

Топон ийи бурунгузга-урганлай, теберки-башны тинти, не зат коймагы излегиз. Жел кыагы жанына ургъан кергозо. Ол тошоуге кыруучу болгъан болмакчы, хысайлапсагъа. Ол тийредге сабилеи бар эселе да кыаргыз. Агач жана тургъанын кергенлай, аш осалга айланмагъан эсе, оту кесиге филопуюлык тойлоз эсиге, терк окуна болушук чыгарыды кереклиги не кыаргыз.

Аа кыруу ала башлагъан неда ахырына дери филопуюмен ол топто кергози, аны кесиге филопую. Бирде аллай жерни агък бла басып кыруундан итис жокду. Агачны тобон жерге уллу болмагъан оту (кырдик эм койлоке жон эселе) чыгарыкты терек бутакла бла тоюп, филопуюге да амал барды. Бир жорукча да бузулук салмакны тирлиги, ызы бла уа житини филопуюмен ол окуна уллу хата кетирге болушду. Жалаанда бир житини кыагы окуна, жел ургъанлай, ол жангыдан тирлиги кыламыкты. Аны оюн, эсиге болсон, бир уллу сууаузу, айды да, ол этерге жермеги.

Ол уллу жанп, сиз аны кесиге филопуюлык тойлоз эсиге, ол жерден башгы-

зына алып кыагыгъа. Алай ол да тыч иш болмагъаны а эде турушду. Эиниш ийилги, жел урмаган табага, ол жана турган фронтну жаны бла сууузгъ. Алай он жокъ эсе уа, ол эттен жанына чыгаргъа кюрешиги. Анык талага кыруу кылау, жерге жуукъ туруп, хауа бла алай солгузгъ.

Топон чакъ басып тура эсе, аууузгъа, бурунгузга кысей жуюуун, жан жаулукуун, неда башка бастыр кырымын, суу этип, кысыгъыз. Кюоркусуу жерге чыкыгъанлай ол тоштен жерни алчым, халини юсонден билдиргиз. Улуу кыагы кетирмеги. Болумга анализ этип чыгыгъыз. Ол тоштен жерни чекерин тохтадырыгъыз, ол кыагы жанына эм кыагы теректи бла баргъаным да эселеп. Ол тийредге турган хар адамга да алайдан терк окуна кыагыгъа кереклиги билдиргиз.

Эсигеда болсон! Агачча тоштен оту бирини такъ хымайлауу службасынчы. Эман озгъан эсе уа, сёзюзо, кеп адам эм техника керек болушду.

Бусагъада ол тошоуге кыруучу уллу болгъаны бла байлалмы республикада агачны кыруулау службасынчы. Эман озгъан эсе уа, сёзюзо, кеп адам эм техника керек болушду.

Бусагъада ол тошоуге кыруучу уллу болгъаны бла байлалмы республикада агачны кыруулау службасынчы. Эман озгъан эсе уа, сёзюзо, кеп адам эм техника керек болушду.

Бусагъада ол тошоуге кыруучу уллу болгъаны бла байлалмы республикада агачны кыруулау службасынчы. Эман озгъан эсе уа, сёзюзо, кеп адам эм техника керек болушду.

район агач молк» - 8 (866338) 79-15-20, 10-20 минг сом);
- 2 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады;
- 3 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады (уллу кыран тошо - 4 жыл);
- 3 жылга тутмакча тутулду (уллу кыран тошо - 4 жыл).

Коси биле тургъанлай, агачча ол салып, анга уллу заран тошоурне законна тийишликке былай жууалыкча тартылдыла.

250-400 минг сом тазир салындады (350-500 минг сом уллу кыран тошо), неда тутмаксыны 1-2 жылга дери заманын ичинде иш хаксы эм башка тоштен хайры кыарлга ётдорулоп турды;

480 сагъат чаклы заманы ишлерге боюнча борч салындады;

2 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады (уллу кыран тошо - 4 жыл);

3 жылга тутмакча тутулду (уллу кыран тошо - 4 жыл).

Коси биле тургъанлай, агачча ол салып, анга уллу заран тошоурне законна тийишликке былай жууалыкча тартылдыла.

250-400 минг сом тазир салындады (350-500 минг сом уллу кыран тошо), неда тутмаксыны 1-2 жылга дери заманын ичинде иш хаксы эм башка тоштен хайры кыарлга ётдорулоп турды (2-3 жыл уллу кыран тошо).

480 сагъат чаклы заманы ишлерге боюнча борч салындады;

2 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады (уллу кыран тошо - 4 жыл);

3 жылга тутмакча тутулду (уллу кыран тошо - 4 жыл).

Коси биле тургъанлай, агачча ол салып, анга уллу заран тошоурне законна тийишликке былай жууалыкча тартылдыла.

250-400 минг сом тазир салындады (350-500 минг сом уллу кыран тошо), неда тутмаксыны 1-2 жылга дери заманын ичинде иш хаксы эм башка тоштен хайры кыарлга ётдорулоп турды (2-3 жыл уллу кыран тошо).

480 сагъат чаклы заманы ишлерге боюнча борч салындады;

2 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады (уллу кыран тошо - 4 жыл);

3 жылга тутмакча тутулду (уллу кыран тошо - 4 жыл).

Коси биле тургъанлай, агачча ол салып, анга уллу заран тошоурне законна тийишликке былай жууалыкча тартылдыла.

250-400 минг сом тазир салындады (350-500 минг сом уллу кыран тошо), неда тутмаксыны 1-2 жылга дери заманын ичинде иш хаксы эм башка тоштен хайры кыарлга ётдорулоп турды (2-3 жыл уллу кыран тошо).

480 сагъат чаклы заманы ишлерге боюнча борч салындады;

2 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады (уллу кыран тошо - 4 жыл);

3 жылга тутмакча тутулду (уллу кыран тошо - 4 жыл).

Коси биле тургъанлай, агачча ол салып, анга уллу заран тошоурне законна тийишликке былай жууалыкча тартылдыла.

250-400 минг сом тазир салындады (350-500 минг сом уллу кыран тошо), неда тутмаксыны 1-2 жылга дери заманын ичинде иш хаксы эм башка тоштен хайры кыарлга ётдорулоп турды (2-3 жыл уллу кыран тошо).

480 сагъат чаклы заманы ишлерге боюнча борч салындады;

2 жылны ичинде тутмакда ишлерге боюнча борч салындады (уллу кыран тошо - 4 жыл);

3 жылга тутмакча тутулду (уллу кыран тошо - 4 жыл).

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сотталаны Къурман, КъМР-ни Агач молж жаны бла кырал комитетини председатели.

Сайтга, конкурса, фестивалга Игилик кылыргыга ашыгыгъыз

YOJO.HER портал MEDIA-ВОЛОНТЕР (http://volunteyojo.org/) сайт ачканды. Анда волонтерланы юсеринден, алагы жораланы не торло материал да табарга болушду.

Статьяланы волонтерла кеслери жаздыла, техника жаны бла болушукчу уа антузиастланы командалары этеди.

Бизни бу башламчылыгыбыз волонтер иш бла кюреширге сойгенге болушукчу, бир бери сымаларына кюретиркиди, бир оюму инновация табарга сеп-беллик этеркиди, деп шынады.

Алык волонтер болмай, алай бу жолга союленгенге да сайт бек хайырды. Бу кымылдану юсюнден аз билген, неда анга

инанмагъанлагъа уа игилик этуюно сейрилик дуниясы юсюнден айтыркысы.

Шуёла, теберке кыаргъа! Бизни авторларыбызны статьяларын окугъандан сор, сиз да ашылык этерге кюреширгизге ишекшисиз, деп жазылды анда.

Людмила ЖУКОВСКАЯ
Проектни башчысы.

Бизни бу башламчылыгыбыз волонтер иш бла кюреширге сойгенге болушукчу, бир бери сымаларына кюретиркиди, бир оюму инновация табарга сеп-беллик этеркиди, деп шынады.

Алык волонтер болмай, алай бу жолга союленгенге да сайт бек хайырды. Бу кымылдану юсюнден аз билген, неда анга

инанмагъанлагъа уа игилик этуюно сейрилик дуниясы юсюнден айтыркысы.

Шуёла, теберке кыаргъа! Бизни авторларыбызны статьяларын окугъандан сор, сиз да ашылык этерге кюреширгизге ишекшисиз, деп жазылды анда.

Людмила ЖУКОВСКАЯ
Проектни башчысы.

Бизни бу башламчылыгыбыз волонтер иш бла кюреширге сойгенге болушукчу, бир бери сымаларына кюретиркиди, бир оюму инновация табарга сеп-беллик этеркиди, деп шынады.

Алык волонтер болмай, алай бу жолга союленгенге да сайт бек хайырды. Бу кымылдану юсюнден аз билген, неда анга

инанмагъанлагъа уа игилик этуюно сейрилик дуниясы юсюнден айтыркысы.

Шуёла, теберке кыаргъа! Бизни авторларыбызны статьяларын окугъандан сор, сиз да ашылык этерге кюреширгизге ишекшисиз, деп жазылды анда.

Людмила ЖУКОВСКАЯ
Проектни башчысы.

Бизни бу башламчылыгыбыз волонтер иш бла кюреширге сойгенге болушукчу, бир бери сымаларына кюретиркиди, бир оюму инновация табарга сеп-беллик этеркиди, деп шынады.

Алык волонтер болмай, алай бу жолга союленгенге да сайт бек хайырды. Бу кымылдану юсюнден аз билген, неда анга

инанмагъанлагъа уа игилик этуюно сейрилик дуниясы юсюнден айтыркысы.

Шуёла, теберке кыаргъа! Бизни авторларыбызны статьяларын окугъандан сор, сиз да ашылык этерге кюреширгизге ишекшисиз, деп жазылды анда.

Людмила ЖУКОВСКАЯ
Проектни башчысы.

Бизни бу башламчылыгыбыз волонтер иш бла кюреширге сойгенге болушукчу, бир бери сымаларына кюретиркиди, бир оюму инновация табарга сеп-беллик этеркиди, деп шынады.

Алык волонтер болмай, алай бу жолга союленгенге да сайт бек хайырды. Бу кымылдану юсюнден аз билген, неда анга

инанмагъанлагъа уа игилик этуюно сейрилик дуниясы юсюнден айтыркысы.

Шуёла, теберке кыаргъа! Бизни авторларыбызны статьяларын окугъандан сор, сиз да ашылык этерге кюреширгизге ишекшисиз, деп жазылды анда.

Людмила ЖУКОВСКАЯ
Проектни башчысы.

Бизни бу башламчылыгыбыз волонтер иш бла кюреширге сойгенге болушукчу, бир бери сымаларына кюретиркиди, бир оюму инновация табарга сеп-беллик этеркиди, деп шынады.

Алык волонтер болмай, алай бу жолга союленгенге да сайт бек хайырды. Бу кымылдану юсюнден аз билген, неда анга

инанмагъанлагъа уа игилик этуюно сейрилик дуниясы юсюнден айтыркысы.

Шуёла, теберке кыаргъа! Бизни авторларыбызны статьяларын окугъандан сор, сиз да ашылык этерге кюреширгизге ишекшисиз, деп жазылды анда.

Людмила ЖУКОВСКАЯ
Проектни башчысы.

САУЛУКЪ

Рентген хаталымыды?

Бу соругъа специалистле берген жууалкх кере, рентген башлары бла шубулык жюргюмген эм рентгенге медицина измелгиз тошоучу адамлагы хаталыды, арадан буркукчу рентгенге кюреге керек тошоучу.

Бизни экспертбиз - РАМН-ны Е.Б. Петровский атлы РНЦ-сынын рентгенодиагностика бөлүмюно аведующий, медицина имуланы кандидаты, доцент Сергей Немологич.

Шиндология шидорвой рентген установканы бла алааны, алларндагыла бла тентледириденге, жер бла кеп кыбилде тейи керемдолопери бла, ала кертоштен аууалаттары эм аладан жетген хатаны алы кыаргандан да. Жангы аппаратлардан амал бир бирде уа бу амал бер уллу палаухан кытулуучу жангы амалы болушду. Ол амал аданы жалаанда саулугуун угай, жашауун окуна, кыруулайды.

20-30 жыл мында алгъа студентле - медицина туберкулез ауруну юсюнден билмирлер, жалаанда суратлагъа кырап, ала эдиле. Шендо уа, туберкулездан ауруган адамланы диспансеризация этип он хазна болмагъан себеппи, алай саулуса орманда деп кеп айландыла. Адамла флюорография тинтиулен барысы да кезилерден этдирип турсала эдиле, бу ауру эм башкала шиндология кеп жайылык койюк эдиле. Тийишчюу ёшондеде чыгыучу нар ауруну юсюнден да былай айтыргъа жарайды. Андан ауругъанланы саны да кеп керге азыркыч эте тийишчюу тийишчилерден ётерге эриммеле эдиле.

Жюйосуханла, кыруулангышты!

Рентген обучунидан кыруулангыш ол амалы барды: заман бла кыруулануу, узаклык бла кыруулануу эм экрэн бла

кыруулануу. Башхаа айтханда, рентген таякка жеткен жерде сиз не ккадар аз турсагъа, облучене чыкыгъан жерден не ккадар узакда болсагъа, сизде облучене илеми алай бир аз болушду.

Бизни башка рентген тубыканы арагъадыда кыруулануу экрэн турсада, облучене сизге жетерки туюлойдю. Тинтиуле бардырыла тургъан заманда кыруулануу энчи затланы «фартикуун» - «бракуючю», «обканы» неда кыоргашин ирилген «жагъаны» - хайырлангыс керекиси. Ата-анала энди болушк жаш адамла ултылек органла болган тийригизни эм кыарны ёзыны жабыгъыз облученидан кыруулануу ючюн. Рентген облучене кыаны клеткаларына да заран тошоурди. Сабилени чархларында уа тинтиулен жерден бирсилери жабылып болурга керекдиле. Бир жыны ичинде облучене алыучу ёлмечи тохташдырылган эсе да, рентген бла тинтиучи бир неча тюрлюсюн бир юнде бардыргъа жарамды (сёз ючюн, флюорографияны эм маммографияны). Андан сор да, хар саусууну радиация паспорту болурга тийишли (ол медицина карточкада турурга керекди).

Врач-рентгенолог хар жюлдөн сор ады тийишли жашуулана койюп турурга борчлду. Сабилден аурулуклары болган тийишчуларга рентген тинтиулен ётселе игиди. Ала бир бир кезиледе, сёз ючюн, бир жерлери сынган тийишчуларга рентген бла кыаргъа керек болуп да калады. Алай кезиуде тийишчюу кыарын «фартик» бла жабарга керекди.

Елена НЕМОЛОГИЧ.
«АиФ. Здоровье» журналдан.

Рентген обучунидан кыруулангыш ол амалы барды: заман бла кыруулануу, узаклык бла кыруулануу эм экрэн бла

кыруулануу. Башхаа айтханда, рентген таякка жеткен жерде сиз не ккадар аз турсагъа, облучене чыкыгъан жерден не ккадар узакда болсагъа, сизде облучене илеми алай бир аз болушду.

Бизни башка рентген тубыканы арагъадыда кыруулануу экрэн турсада, облучене сизге жетерки туюлойдю. Тинтиуле бардырыла тургъан заманда кыруулануу энчи затланы «фартикуун» - «бракуючю», «обканы» неда кыоргашин ирилген «жагъаны» - хайырлангыс керекиси. Ата-анала энди болушк жаш адамла ултылек органла болган тийригизни эм кыарны ёзыны жабыгъыз облученидан кыруулануу ючюн. Рентген облучене кыаны клеткаларына да заран тошоурди. Сабилени чархларында уа тинтиулен жерден бирсилери жабылып болурга керекдиле. Бир жыны ичинде облучене алыучу ёлмечи тохташдырылган эсе да, рентген бла тинтиучи бир неча тюрлюсюн бир юнде бардыргъа жарамды (сёз ючюн, флюорографияны эм маммографияны). Андан сор да, хар саусууну радиация паспорту болурга тийишли (ол медицина карточкада турурга керекди).

Врач-рентгенолог хар жюлдөн сор ады тийишли жашуулана койюп турурга борчлду. Сабилден аурулуклары болган тийишчуларга рентген тинтиулен ётселе игиди. Ала бир бир кезиледе, сёз ючюн, бир жерлери сынган тийишчуларга рентген бла кыаргъа керек болуп да калады. Алай кезиуде тийишчюу кыарын «фартик» бла жабарга керекди.

Елена НЕМОЛОГИЧ.
«АиФ. Здоровье» журналдан.

Рентген обучунидан кыруулангыш ол амалы барды: заман бла кыруулануу, узаклык бла кыруулануу эм экрэн бла

кыруулануу. Башхаа айтханда, рентген таякка жеткен жерде сиз не ккадар аз турсагъа, облучене чыкыгъан жерден не ккадар узакда болсагъа, сизде облучене илеми алай бир аз болушду.

Бизни башка рентген тубыканы арагъадыда кыруулануу экрэн турсада, облучене сизге жетерки туюлойдю. Тинтиуле бардырыла тургъан заманда кыруулануу энчи затланы «фартикуун» - «бракуючю», «обканы» неда кыоргашин ирилген «жагъаны» - хайырлангыс керекиси. Ата-анала энди болушк жаш адамла ултылек органла болган тийригизни эм кыарны ёзыны жабыгъыз облученидан кыруулануу ючюн. Рентген облучене кыаны клеткаларына да заран тошоурди. Сабилени чархларында уа тинтиулен жерден бирсилери жабылып болурга керекдиле. Бир жыны ичинде облучене алыучу ёлмечи тохташдырылган эсе да, рентген бла тинтиучи бир неча тюрлюсюн бир юнде бардыргъа жарамды (сёз ючюн, флюорографияны эм маммографияны). Андан сор да, хар саусууну радиация паспорту болурга тийишли (ол медицина карточкада турурга керекди).

Врач-рентгенолог хар жюлдөн сор ады тийишли жашуулана койюп турурга борчлду. Сабилден аурулуклары болган тийишчуларга рентген тинтиулен ётселе игиди. Ала бир бир кезиледе, сёз ючюн, бир жерлери сынган тийишчуларга рентген бла кыаргъа керек болуп да калады. Алай кезиуде тийишчюу кыарын «фартик» бла жабарга керекди.

Елена НЕМОЛОГИЧ.
«АиФ. Здоровье» журналдан.

Рентген обучунидан кыруулангыш ол амалы барды: заман бла кыруулануу, узаклык бла кыруулануу эм экрэн бла

Тинтиуле Законна Кыруулангышчы

Россеини Следствие комитетини КъМР-де Следствие управленийы Х-ны ачыгыге ача тилеуден албузгъатханын тинтигенди. Аны кезиудеде ачыклагъанына керге, ол производсто комбинат «Элбрус» ОООН-ну директорду.

Предприти уа Россеини Федеральнай налог службасыны КъМР-де район аралы инспекциясында эселеди.

Болсада Х - «буагъатр эсони юсюнден» РФ-ни 1996 жылда 21-чи ноябрден 129-чу номерли Федеральнай законна тийишликке, Бюджетте налог теберге керек эди да, 2010-2011 жылда биледе ултылек органла болган тошоурне, экономика сферада аманлык этгенди. Алай бла ачыкты 5563545.33 сом налог тилеуден албузгъатханды, РФ-ни Уголовной кодексини 100-чо статьясыны 1-чи кесини илмерлене буушуклык этгенди